

С Т А Н О В И Щ Е

от проф. д-р Енчо Герганов,

Департамент по когнитивна наука и психология,

Нов български университет

за научните трудове на доц. д-р Валери Стоянов, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „професор” по професионално направление 3.2. Психология (Организационна психология, Експериментална психология), обявен в ДВ, бр. 59/02.08.2011 за нуждите на катедрата по психология във Варненския свободен университет „Черноризец Храбър”

Доц. Валери Стоянов участва в конкурса за професор с научна продукция, която впечатлява както по обем и научно информационна съдържателност, така и с голям творчески заряд. Той е предложил за рецензиране 3 монографии, 5 научни студии, 35 научни доклада на конференции, публикувани в съответни сборници, и 5 учебника, учебни помагала и ръководства. Научното му творчество обхваща пълноценно целия спектър на професорска активност, характерен за академично ангажиран учен, който обучава студенти и привлича най-способните от тях в докторски програми, за да ги изведе на най-високото равнище на подготовка, а именно изследователска дейност както по проекти, така и за изпълнение на индивидуални творчески задачи във връзка с разработването на дисертационни трудове.

Научноизследователската дейност на доц. Валери Стоянов е съсредоточена в две проблемни области – психологическите аспекти на човека в организациите и методологичните основи и статуса на експерименталната психология. По първата проблемна област той е провел редица теоретични и експериментални изследвания, за да изясни личностовите и ситуативните фактори на стреса в организацията.

Резултатите от тези изследвания са обобщени и представени в монографията “Психичен стрес в организацията. Системен модел за изследване”. В тази монография Валери Стоянов прави задълбочен критичен анализ на 7 теоретични модела за изследване на психичния стрес в организационната среда. Той изтъква в концептуален и приложен план силните страни на всеки от тях и за кои области и ситуации имат най-голяма обяснителна сила. Наред с това посочва ограниченията им, но и възможностите им за развитие. Въз основа на анализа на тези модели той обобщава причините за психичен стрес в организацията, като ги представя в логически добре обоснована класификационна рамка. Валери Стоянов извежда две основни групи фактори, които са причина за стрес в организацията. Към първата отнася стресорите, имащи отношение собствено към работата, а във втората са стресорите, свързани с индивидуално-психичните особености на личността. По-нататък той разделя стресорите от първата група на три добре обособени класа. Към първия отнася стресорите на широката социална среда, като промени в пазарите, развитие на технологиите, глобализацията, безработицата и др. Във втория клас включва стресорите, пряко свързани с организацията, а именно тип на организацията, системата за стимулиране, стила на ръководството, организационни промени и организационна култура, безопасността на работната среда и др. В третата група пък поставя стресорите, свързани със спецификата на работата, като претоварване, времеви дефицит, ролеви конфликти, отговорността за хората, социалнопсихичния климат и др. Стресорите, свързани с особеностите на личността, са разделени на две подгрупи: личностни черти, като тревожност, невротичност, локус на контрола, демографски характеристики, умения за справяне със стреса, от една страна, и индивидуални жизнени условия, като взаимоотношение семейство –

работа, семейни проблеми, финансови затруднения и др., от друга страна.

На дълбоко съдържателно равнище са и обобщенията на последиците от психичния стрес в организацията както за пълноценното функциониране на личността, така и за организационното развитие. Направените обобщения в концептуален план създават адекватен контекст за изграждане на авторовия оригинален системен модел за изследване на психичния стрес в организацията. Този модел е представен в трета глава на монографията. Тук са описани и множество експериментални изследвания за проверка на редица хипотези, които са изведени дедуктивно от предложения модел. Системният модел включва както методологична част, така и евристични изследователски подходи, като медиаторния и модераторния подход, наречени от автора съответно медиаторен модел и модераторен модел. Валери Стоянов включва в модела си същностни променливи, които са адекватни индикатори на стресори и стресогенни преживявания, разработва валиден и надежден инструментариум за измерването им и за събиране на първични данни и провежда множество експериментални изследвания за проверка на хипотези, изведени от модела. Получените данни са изключително силна верификация на авторовия теоретичен модел. В заключение към разглеждането на тази монография определено мога да дам най-висока оценка на цялата разработка, свързана с изграждането и развитието на системния модел за изследване на психичния стрес в организацията и експерименталната му верификация. Монографията съдържа ценни научни приноси към обширната проблематика на психичния стрес в организацията и предлага нови данни за изясняване на някои аспекти на стреса,

които са оставали отвъд обяснителните механизми на други теории и модели.

По втората проблемна област са представени една монография, учебник и учебни ръководства. Теоретичните и методологичните проблеми, свързани с експерименталните изследвания в психологията, са разгледани в монографията “Теория и практика на експерименталното психологично изследване”. Включените в нея теми са конкретизирани и в съответния учебник, предназначен за студентите по специалност психология. Сред важните методологични аспекти на експерименталното изследване в психологията Валери Стоянов разглежда по-специално проблемите за принципите му. Той формулира ясно принципите на този тип изследвания и изяснява много добре същността на един от тях, който е водещ – принципа за обективност. Валери Стоянов е разгледал различните видове обективност, като процедурна, интерпретационна и обективност на обработката на данните. В монографията са разработени най-важните теми на предметната област, която напоследък се означава като “Методология и методи на изследването в психологията”. В този смисъл авторът отразява съвременното ѝ състояние, а не по-старите подходи за писане на книги и учебници по експериментална психология, в които експерименталните методи в психологията се разглеждат в конкретното им приложение за изследване на психични феномени и най-вече за експерименталното изследване на конкретни познавателни процеси. В книгата и аналогичния учебник са представени различните експериментални планове за изследване на каузални връзки, както и плановете за корелационни изследвания, описани са най-важните методи за събиране на данни изобщо и за измерване на психични променливи, по-специално. Публикациите по експериментални изследователски методи в психологията е голяма сполука на автора.

Във връзка с това искам да изразя и личните си впечатления от ефективността на извършваната от доц. Валери Стоянов учебна работа със студентите по психология във ВСУ. От няколко години ми прави впечатление, че в часовете ми по психолингвистика, където разглеждаме различни психолингвистични експериментални изследвания, студентите показват много добри познания по видовете експериментални планове, разбират как да ги използват за решаване на нови задачи и могат да ги разпознават в описани експериментални изследвания в статии и книги. Когато се заинтересувах откъде знаят всичко това, те единодушно отговаряха, че са научили тези планове и методи за анализ на данни, получени при приложението им, от часовете по експериментална психология при доц. Валери Стоянов.

Всичко това наред с научното му ръководство на докторанти и научните му приноси в публикуваните изследвания е доказателство за успешността му като университетски преподавател, който заслужава да получи академичното звание “ПРОФЕСОР” и да заеме съответната длъжност на професор.

Въз основа на положителните ми оценки за научната и академичната дейност на участника в конкурса предлагам да се даде научното звание “ПРОФЕСОР” на доц. Валери Стоянов и призовавам останалите уважаеми членове на научното жури да гласуват за това предложение.

София, 10 ноември, 2011 г.

Подпис:

/Проф. Енчо Герганов/